

Эсэгэ ороноо, эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!

БҮРЯАД АРАДАЙ ХУРАЛ

Бүгэдэ арадай сонин

1998
январин
24

Үбэлэй үлүү дунда
гарын
26
гарагай 7
СУББОТО
№ 14 (19855)
Газетын сөн хэлсээтэ

1921 оной
декабриин
21-нээ гарана

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ЭЭЛЖЭЭТЭ БЭШЭ СЕССИНЭЭ

УЛААН-ҮДЭ ХОТЫН ТОЛГОЙЛОГШЫЕ ҺУНГАЛТА – МАРТЫН 15-ДА

Буряад Республикын Арадай Хурал ээлжээтэ бэшэ сессии 22-то боложо үнгэрбэ. Сессии дээрэ удаадахи асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээн.

"Улаан-Үдэ хотын муниципальна байгуулгын толгойлогшо В.А.Шаповаловой түлөөлэгэнүүдые болзорхоонь урид болуулха, шэнэ хунгалта зарлаха тухай" Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай" Буряад Республикын 1998 оной декабриин 24-дэ баталһан тогтоолдо хубилалтануудые оруулха

тухай".
3. Республикын гэр байрын-коммунальна ажамые мүнгөөр номолхын тула "Онексимбанкһаа" уриһаар мүнгэ абаха эрхэ Буряад Республикын Правительствда олгохо тухай.

Нэгдэхэ асуудалаар Арадай Хуралай комитедэй түрүүлэгшын орлогшо В.В.Белоусов, хоёрдохы - Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ М.И.Семенов, гурбадахи асуудалаар республикын Правительствын Түрүүлэгшын нэгдэхэ орлогшо В.К.Агалов элдхэлнүүдые хэһэн байна.

Гол асуудалаар - Улаан-Үдэ хотын муниципальна байгуулгын толгойлогшо - Улаан-Үдэ хотын мэрэй хунгалтые байгша 1998 оной

мартын 15-да хунгалта зарлаха гэхэн шийдхэбэри сессии баталан абаа.

Эдэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ Арадай Хуралай депутадууд А.С.Шилов, В.Б.Саганов, А.И.Кардаш, В.В.Бубнов, В.Ц.Будаев, К.П.Альцман, А.Д.Карнышев, республикын юстициин министр Б.Н.Ботоев, республикын Верховно сүүдэй түрүүлэгшэ А.О.Хориноев, республикын Правительствын хуули ёһоной управлениин начальник О.Н.Буркова, республикын прокуророй уялга дүүргэгшэ Т.В.Макеевский хабаадаба.

Арадай Хуралай ээлжээтэ бэшэ сессии тэрэл үдэртөө хүдэлмэриэ дүүргэбэ.
С.ОЧИРОВ.

1998 оной феввалиин 27-ной үдэрые амаралтын үдэр (ажалай бэшэ) гэжэ соносхохо тухай

ЗАРЛИГ

"Арадай һайндэр Сагаалган тухай" Буряадай АССР-эй Верховно Советэй 1991 оной январин 17-до баталһан тогтоолтой зохиладуулан, 1998 оной феввалиин 27-ной үдэрые амаралтын үдэр гэжэ соносхохо.

Буряад Республикын Президент А.В.ПОТАПОВ.

Правительствын байшан.
1998 оной январин 19.

Буряад Республикын Арадай Хуралай ТОГТООЛ

"Улаан-Үдэ хотын муниципальна байгуулгын толгойлогшо В.А.Шаповаловой эрхэ түлөөлэгэнүүдые болзорхоонь урид болуулха, шэнэ хунгалта зарлаха тухай" Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай

Буряад Республикын Арадай Хурал нигэжэ тогтооно:

1. "Улаан-Үдэ хотын муниципальна байгуулгын толгойлогшо В.А.Шаповаловой эрхэ түлөөлэгэнүүдые болзорхоонь урид болуулха, шэнэ хунгалта зарлаха тухай" Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай" Буряад Республикын Хуулине баталха.

2. Буряад Республикын Хуулида гар табиһын ба тунхаглаһын тула Буряад Республикын Президентэ эльгээхэ.

Буряад Республикын Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ
М.И.СЕМЕНОВ.

Улаан-Үдэ,
1998 оной январин 22.

Буряад Республикын соёлой министрэй 1997 оной декабриин 31-дэ гаргаһан захиралтые болуулха тухай

ЗАРЛИГ

Ажалай талаар хэлсээнэй болзорой дүүрэнхтэй, пенсийн һайнтай болоһонгойн дашарамдуулан, Буряадай гүрэнэй оперо болон баледэй академическэ театрай директор К.И.Базарсадаев, Буряад Республикын соёлой министрэй захиралтаар 1998 оной январин 12-һоо ажалай хуули ёһо сахилтагүйгөөр, эзэлжэ байһан тушаалһаа сүлөөлэгдээн байгаа. Энэнь Россин ба Буряад Республикын габыата олон ажал ябуулагдай, мун оперо болон баледэй академическэ театрай коллективэй зүгһөө һайнаар дэмжэгдэбэгүй.

Театрай удаха шанарые, СССР-эй арадай артист К.И.Базарсадаевай Россин Федерациин, Буряад Республикын соёлой хүгжэлтэдэ ехэ хубитага оруулһые хараада абан, театрай коллективэй байдалые һайжаруулхын тула нигэжэ тогтооноб:

1. Буряад Республикын соёлой министрэй 1997 оной декабриин 31-дэ гаргаһан захиралтые тус асуудал республикын Правительствда хаража үзэтэр болуулха.

2. Мэдэлдэнь байдаг эмхинүүдые хүтэлбэрлэхэ талаар Соёлой министрствын тоосоо Правительствын заседани дээрэ хаража үзэхын тула хоёр нарын туршада материалнуудые бэлдэхыень Буряад Республикын Правительствда (Л.Ч.Нимаева) даалгаха.

3. Гар табигдаһан сарһаа хойшо тус Зарлиг хүсэндөө орохо.

Буряад Республикын Президент А.В.ПОТАПОВ.

Улаан-Үдэ,
Правительствын байшан
1998 оной январин 25.

ДУРАДХАЛНУУД ЗААБОЛ ОРУУЛАГДАХА ЁһОТОЙ

Буряад Республикын Президентын дэргэдэхи Старейшинэнүүдэй соведэй ээлжээтэ заседани январин 22-то үнгэргэгдэжэ, Гүрэнэй алба хаагшадай Буряад Республикын кадрова политикин хараа шэглэлнүүдэй проект зүбшэгдэбэ. Гүрэнэй албанай кадрнуудай политикин болон нютагай захиргаануудтай хүдэлмэрин талаар комитедэй түрүүлэгшэ В.Хингелов мэдээсэл хэжэ, тус хараа шэглэлэй яжа

бэлдэгдэһэн, хаана тодорхойлогдоһон, мүнөө үедэ кадрнуудые хургаха, бэлдэхэ талаар эмхидхэлэй ямар хүдэлмэрин ябуулагдажа байһан тухай хоорэжэ үгэбэ. Удаань Старейшинэнүүдэй соведэй олон гэгшүүд энэ проектээр олон һанамжануудые хэлээ. Республикада ажалуудай гол үндэһэ яһатанай эрхэнүүд хараада абтаха зэргэтэй гурд онсолодоо.

Д.ХУБИТУЕВ.

СОЦИАЛЬНА АСУУДАЛНУУДААР ЗҮБШЭВЭ

Буряад Республикын оһоһдын тохойлогшонор зайһануудай, финансын асуудуудые дагшанарай хоёр дээрэй семинар-зүблөөн зохиодуурбэ. Зүблөөндээрэ республикын социальна асуудалууд зүбшэн хэлсэгдээ. Семинар-зүблөөн республикын Правительствын түрүүлэгшын орлогшо Ч.Нимаева хүтэлбэрлэһэн.

Түрүүлэгшын орлогшо Ч.Нимаева хуталбарилһэн.

Түрүүлэгшын орлогшо С.И.Найчуковагай, ажалай талаар комитедэй түрүүлэгшын орлогшо

П.А.Чукреевэй, Буряад Республика доторхи хүн зонине ажалаар хангаха талаар федеральна гүрэнэй албанай департаментын начальник И.М.Пытинэй, Буряад Республикын Финансын министрствын үйлэдбэрлһөө гадуур халбаринуудта мүнгэ номолдог таһагай начальник А.А.Шатаевагай, республикын эрдэм һуралсалай министр С.Д.Намсараевай, эдүүрые хамгаалгын министр Б.Г.Бальжировай, медицинскэ уялгата страхованиин гүйсэдхэгшэ директор О.В.Логинагай, "Агроинвест" гэжэ бюджетдһээ гадуур гүрэнэй жасын директор В.А.Полутовай

болон бусадэй элдхэлнүүдые шагнаһан байна.

Хоёрдохы үдэрынь Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Б.Ц.Семенов, республикын экономикын министр Н.И.Атанов, Буряад Республика доторхи гүрэнэй налогой инспекциин начальнигай орлогшо А.Т.Афанасьев, республикын хунгуулиин комиссийн түрүүлэгшэ Н.М.Цыганкова болон бусад элдхэлнүүдые хэжэ, семинарта хабаадагдай олон тоото асуудалнуудта харюусаа.

С.ДОРЖИЕВ.

Буряад Республикын Арадай Хуралай ТОГТООЛ

Буряад Республикын 1998 оной республиканска бюджет тухай" Буряад Республикын Хуулиин проект тухай Буряад Республикын Арадай Хуралай 1997 оной декабриин 24-дэ баталһан тогтоолдо хубилалтануудые оруулха тухай

Буряад Республикын Арадай Хурал нигэжэ тогтооно:

"Буряад Республикын 1998 оной республиканска бюджет тухай" Буряад Республикын Хуулиин проект тухай" Буряад Республикын Арадай Хуралай 1997 оной декабриин 24-дэ баталһан тогтоолдо нимэ хубилалтануудые

1. "Буряад Республикын 1998 оной республиканска бюджет тухай" Буряад Республикын Хуулиин проектые нарижуулха асуудалын комиссийн бүридэлдэ Буряад Республикын Арадай Хуралай Түрүүлэгшын

орлогшо А.Д.Карнышевые оруулха.

2. Комиссийн түрүүлэгшын орлогшын уялгануудһаа өөрын гуйлтын үндэһөөр В.Б.Сагановые сүлөөлөөд, "Буряад Республикын 1998 оной республиканска бюджет тухай" Буряад Республикын Хуулиин проектые нарижуулха талаар зүбшэлгын комиссийн түрүүлэгшын орлогшоор А.Д.Карнышевые баталха.

Буряад Республикын Арадай Хуралай
Түрүүлэгшэ М.И.СЕМЕНОВ.

Улаан-Үдэ,
1998 оной январин 22.

Үбшэн хүннше элүүр болгодог, Улбр хүннше өөднь үргэдэг, Үхэлгэ данн соошье абардаг Дуран тухай дууланаб... - гэжэ манай мэдээжэ поэт Цырендулма Дондогой бүри залуудаа шүлэг соогоо бэшэ-хэн байдаг. Би соёлой институ-туда нуража байхадаа, тайзан дээрэнэ энэ шүлэг-ыень, мүн бэлигтэй поэт Ц.Д.Д.Дондоковагай баһал дуран тухай шүлэг сээжээр уншадаг хэм. Ямар зохидоор, гүн удхатайгаар инаг дуранай нангин найхан мэдэрэлье, шана хүсэлье шүлэгүүд соогоо уран

юумэ юун байхаб даа. 1947 ондо бидэ Румыни, Венгри, Болгарин хилэдэ дүтэ Клуж гэжэ хотодо багахан түрээ хээ хэмди. Нонин гэхэдэ, эдихэ хоол, закусканнай эвакуогоспиталиин, харин архимнай Арминн сэрэгшэдэй байгаа бшуу. Гэртэхинэймнай холо хэн тула Дашын зүгһөө полкын командир эсэгнь болоо, харин манай госпиталиин начальник минни эсэгын зүгһөө намайгаа хадамда үгөө бэлэй. Майор ябаһан Дашын дайшал-хы нүхэд - лётчигууд, штурманууд, минни ханнаар - врачнууд, медсестранууд, санитарканууд - суглараа,

сүлөөлэлсэһэн, олон орден, медальнуудтай эдэ хоёрой эгээл найхан найндэрын - Иалтын үдэр. 1959 ондо Буряад нютагаа бусахаһаа урид офицер мэргэжэлтэй Даши Чойбо-новичой бүлэ Душанбе, Ка-зань, Полтава, Винницкэ, Сумска область, бусад газарта ажаһуудаг, ажаладаг байгаа. "Залуу байгаалди даа. Чемоданаа үргэлөөдлэ, урагна-хойшоо ябаабди. Мүнөөнэй контейнернүүд гэжэ юу байхаб даа. Мебель гэжэ байха бэшэ. Ингэжэ дайнай дүлэн соо бэхижэһэн бүлэмнай, инаг

хөөрсэгэнэн, хөөржэ байгаа бэлэй. Алтан түрээ наярүүлһан жаргалтай энэ бүлынхид залуу зондо, һая гэрлэжэ байһан хүнүүдтэ юу хэлэхэ, хүсэхэ байнаб, гэр бүлын харилсаанда ямар юумэн гол болохоб гэжэ асуубаб. - Нэн түрүүн бэе бөөдээ хүндэтгэйгөөр хандаха, бэе бөөдээ голгүй дуратай байха, бэе бэеэ ойлгохо, бэе бөөдээ һанаагаа зобохо гэшэ шу-хала юм даа. Энэл шэнжэ ажабайдалаймнай голдүримүүд болонхой гэжэ һанадагбди. Эрэ хүн хадаа эрэ хүн ха юм даа,

Гэр бүлэ - нангин гуламта

ИНАГ ДУРАЯА ГАМНАЯ!

(НАЯХАН АЛТАН ТҮРЭЭ НАЯРУУЛҮУЛАН ВЕРА АНДРЕЕВНА, ДАШИ ЧОЙБОНОВИЧ ЦЫБДЕНОВТЭНЭЙ ДАЙШАЛХЫ ЗАМ, АЖАБАЙДАЛ ТУХАЙ УЯНГАТА ТЭМДЭГЛЭЛ.

шүлэгшэднай харуула гэшэб гэжэ тиихэдэ ехэ гайхаа бэлэнб...

Шанга хүсэгэй, суранзан мэтээр хоёр хүннше бэе бөөдөн татан холбодог инаг дураяа, зүрхэ сэдхэл соогоо гайхалтай найхан мэдэрэлэй гал түүдэг носоогоод, бүхы наһан соогоо бадаруулжа, аршалан хамгаалжа ябаһан зон сэдхэлээрээ залуу, баян байдаг, инаг нүхэрөө ехэ хүндэлдэг, үргэдэг байна гэжэ 1997 оной декабриин 20-до алтан түрээ хэһэн, зон нүхэдөө, түрэл гаралаа суглуулһан, Улаан-Үдэдэ ажаһуудаг Вера Анд-реевна, Даши Чойбонвич Цыбденовтэнэй ажабайдалай жэшээ дээрэ этигээ хэмди.

хүхилдөө, багахан бэлэг-сэлэг барюулаа хэн. 50 жэлэй саана түрээ дээрэмнай Ольга Василевская гэжэ рентген-техник, хани басагамни стол дээрэ табяад, хүни носодог лампа (шаажан нохой) манда бэлэглээ хэн. Энэ "нохоймнай" манай гүрын гэршэ гэшэ.

Үнэхөөроошье ехэ нонин байна даа. 50 жэл соо һөөл зохидхон, хоёр харахан нюдэгтэй нохой-лаамнын гэрэл 50 жэлэй саанахи инаг дуранай түрүүшын үдэрнүүдые һануулжа байха һүлдэ тэмдэг-бэлэг байна гэжэ гайхан хараа хэм. Иимэ хэбэрэг шаажан бэлэг наһан соогоо инаг дуранайнгаа һүлдэ болгон хадагалжа байһан энэ бүлэ намайе һонирхуулаа хэн.

III Украинска фронтын сэрэгшэдтэй хамта дайсан-тай тулалдахадаа (Бессараби, Румыни, Чехословаки, Болгари, Австри), эрэлхэг зориг харуулжа, Эхэ ороноодайсаһаа аршалан хамгаалжа, дайсанаа дараһан, даагаа һүүлдэһэн байна.

- Румынин Фокшаны гэжэ хотодо майн 9-нэй Иалтыг угтажа, ехэ баясаа, дуу дуулагдаа, энеэдээ, хүхилдөө хэмди. Зүгөөр Австрида хороһон, хоргодоһон бүлэг немецүүдтэ энэл үдэр буудуулһан сэрэгшэдээ, шархагаһан зоноо харахадаа, зүрхэмнай доһолоо хэн, - гэжэ уяран хөөрөһэн Вера Андреевнагай нюдэн уһатаад байгаа хэн.

Вена, Будапешт, бусад хотонуудые хамгаалһан,

дуранаймнай 50 жэлдэ бадаржа байһанда нэн түрүүн Сэлэнгэ нютагтай Дашымни гэртэхин, эсэгнь, мүн минни дүү басагад, түрэлхид ехэ һайн нүлөө үзүүлээ юм, ходо бидэниие дэмжээ, үргөө. Өһөдэньгөө басаган шэнгээр Верэдэ хандагты гэжэ эсэгын хэлэһые мартадаггүйб.

Мүнөө болохоодо, түрэлхидтээ, фронтдо суг ябаһан нүхэдтээ хани халуун харилсаа-тайбди, бэшэг бэшэлсэнбди. Омоггорхолнай болоһон 3 хүбүүднай бидэнэ урмашуула: ехэ хүбүүн Геннадимнай - республиканска больницын урологическа таһагыг даагша, минингээ ажал үргэлжэлүүлээ, Юрий хүбүүмнай - ЛВРЗ-гэй гол мэргэжэлтэ - инженер-конструктор, харин эгээл бага Сергеймнай эсэгынгээ замаар кадрова офицер, майор юм, - гэжэ урин налгай Вера Андреевна омогорхон хөөрөө хэн.

Даши Чойбонвич наһараа суг ажаһууһан ород яһанай хани нүхэртөө зохидхоноор хандажа: "Олон юумэ хөөрөөд аяхамнайб даа, бүхы юумые һайнаар сэдхээд байхада, бүхы юумэн һайн байдаг. Кухнидамнай орожо, сай уугты", - гэжэ на-майе столдоо уряа хэн. "Бидэ юрынхээр лэ байдагбди, хүбүүднай, ашанарнай һайн ябаг даа. Бидэ - хүгшэдтэ ондоо юун ехэ хэрэгтэйбдаа?! Бүхы юумэн маңда бии, тимэ гоёшье бэшэ һаа, бидэндэ хүрөөд үлөө. Сай уугты", - гэжэ һамга-ниний столынтөө хажууда

даамайгаар хэлэхэдэшни, ойлгоод, үргоод, гүһалаад байха. Эхэ эсэгымнай оройдоошье архи ехээр хэрэгшэдгүй байһанинь манай гэр бүлын гол хараа шугам болоо бшуу. Харана гүт, хэды олон гэр бүлэ архиһаа боложо һаланаб, һандарнаб, зобоноб?! Гэр бүлын контракт гэжэ гайхалтай юумэн бии болоо: хэрэгтэй юм гү, бү нэдэе. Тиихэдэ бидэ хоёр наһа-раашье үхибүүдэйнгээ ха-жууда хэрэлдэжэ, наһалда-жа үзөөгүйбди, гэртэхинэйм-най һайн хандаса, харилсаан манай ажабайдалда, гэр бүлэдэ туһалаа, үхибүүдтэмнай һайхан жэшээ болоо, мүнөөшье болоно гэжэ бидэ булга маргаха ёһогүйбди. Бүхы зондо элүүр энхэ, һайн һайхан ажаһууһыень, хүнүүдэй зоболондо зүрхэ сэдхэлээ нээнхэй, дэлгээнхэй байха шухала, - гэжэ Вера Андреевна хөөрэдөөнэймнай түгэсхэлээ хэлээ хэн.

- Олон үетэн нүхэдтэйбди. Ажаалай болон дайнай ветеран Ойдоп Будаевич Цыбковтэ-нэй бүлэгтэй ехэ нүхэд хэмди. Будожабэтэнэй бүлэгтэй баһал нүхэсэдэг байгаабди. Түрэл гаралтаа, үри хүүгэдтээ, үетэн нүхэдтээ һайн харилсаатай байха гэшэ баһал ехэ удха-тай, - гэжэ Даши Чойбонвич нэмээ хэн.

Дураяа шим аршалаарай, Дураяа шим гамнаарай, Намхандаа зорюулан

Дураяа, Намнаарай... -

Наһанайм гансам, гэхэн үгэнүүдтэй А.Андрее-вэй олондо мэдээжэ дуунай үгэнүүд Цыбденовтэнэй гэр бүлэдэ сэхэ хөбөөгэй. Инаг дураяа бүхы наһараа сахижа, үргэжэ байһан Цыбденовтэнэй бүлэдэ, хүүгэдтэн, ута наһа, удаан жаргал хүснэбди. Сэдхэл зүрхэн соохи һайхан һанаа бодолоо, нангин дуранайнгаа мэдэрэл аршалан хамгаалжа байдаг үндэр наһатай эдэ хоёрой намтар залуу зондо һайхан жэшээ болоно. Инаг дураяа гамная, сэгнээ, үргэе!

Б.ОРБODOEBA. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В.А., Д.Ч.Цыбденовтэн, Геннадий, Сергей, Юрий хүбүүнтээ. Гэр бүлүн альбомһоо.

Ш-Н. Цыденжапов

ШЯБДАРЫН ЭРЬЕСЭ

Элдэб түмэр бурхадый Эгээл томо хэмжээтэй Япондо һая урлагдаба, Яһала дэлхэйгээр суурхаба...

Харин мүнөөшье бэшэ, Үни үнгэрһэн сагта Үлзэгтэ Буряад орондоо Хамагай эрхим урашудуу Нарин гараар бүтээгдэй Үлүү мантан бээтэй, Үзэсхэлэн хайхан шарайтэ...

Наян тохой Майдаринуу Табан ондоо дасануудата Тахяатай байһан...

Түрэл арадыем доһолоһон Үймөөтэ үеын намаргаанаа...

Табуулан бута һандаргадажа Үнэтэ гуулин бээнүүдынь Хайра гамгүйгөөр хаядаа...

Хара тоһоор хушагдаа, Зүгөөр удангүй Майдаринуу...

Хүн түрэлтэнэй дунда Зүб хэрэг мандуулахаа Хүмүүни бэе бээлжэ, Үнгэтэ юртэмсэдэ морилжа...

Үйлэ заяан тухайнь Үгэ хүүрэй тараашань Үнэншье байжа магадгүй, Оршолонгыг тойродог харгытай...

Гэгээн гэрэлтэй нараншье Орожо харагдахаа болонбошье...

Гэдэргээ эрьехэ табисууртай, Мүнхэ наһатай Буряадтаа Майдариншье дахинаа бусахал...

Харасануудшын хурса элшэтэй, Хурдан годлиһоошье эршэтэй, Сэбэр дураар харбаба, Сэдхэлэйм утаһа дайраба...

Ошотойхон нюдэни онигорхоншье һаа, Оношотойхон байгаа даа.

Олон миллиард зоной дундаһаа Оложо амарагымни шадаа...

Н. Очиров НАМДАА ХАЙРАТАЙ

Хүрьһэн дээрээ намаа бөөмэйлһэн Хүрьһэн соогоо шэнгээ абха хайратай...

Хангай нютагни намдаа хайратай, Эжыһээн гээгдээда унтарһан сэдхэлэм Эльбэжэ, эмнэжэ уужам болгоһон...

Эгэшэ ахамни намдаа хайратай, Байдалайм харгыда уулзажа ханиһан...

Баяр гашуудалым хубаалдахаар эһэһэн Баталһан гансам намдаа хайратай...

Алтанхан дэлхэйдэ нэрлэжэ нэрлүүлжэ, Ажабайдалай эхиндэ мүнөө ябаһан...

Аашатайхан багануудни намдаа хайратай, Багаһаан наһалдажа, эблэжэ үндыһэн...

Баяр зугаагаа ходоодоо Аалзгад Бата нүхэдни намдаа хайратай...

Хоб туужа хоол хэдэг Холье харадаггүй тэрэ нэгэн...

Хүн хадаа баһа хайратай...

БАЛЬЖИНИМА ЮНДУНОВ

ТҮЛЭГҮҮДЭЙ ШЭНЭ ДЭБТЭРНЭЭ

...зайдан талада гү,
...модон, хадада гү,
...шэнги гансаарааб -
...ябанаб, амяарааб -
...харанагүй,
...анхарнагүй.
...анахын урдахана,
...газгар, унаа,
...гэрэингээ хаана
...бушханыя ханая.

Түмэрөө абагараа
Түрмэнөө гаратараа,

Заяан, талаан байха бүрхэн.

Удыл ха
Улад зон...
Үшөө хэды он
Үнгэрхэб!

Аригуун эрмэлзэл, ханал.
Анда нүхэд, алимта баһал?
Саг - баялиг. Теэд дутаха,
Сагаан сэдхэл гэнтэ
газардаха.

Нюдөө бүглэхэ,
Нүхэр, шиний эрхэ.
Гэбш,
Ганса зүбы хэбэн,

Сэхэнь - мүнгэн хашаха,
Сэржэм хэрэгтэйдээ шэлэхэ.
Үгэгүй сэхэ үнэншэлгэ,
Үригүй халуун үдэшлэгэ,

Бэрхэ, бэрхэ -
Энэ бээрээ
Бэе бэеэ!
Бэдэрхэ!..

Эгээл шухала үе дутаха,
Энэ газар гэншэн уйтарха.
Дутадаг хэн намда... Хүрөө!
Дутаг хамаагүй! Үгэ хүүрээ

Нийтэ арадай
ниигэм журам
Нэгэл тээшээ хэлтынэ.
Нүгэл, худалай
шэнгэн найрам
Мүнхэ шэнгээр сэлсынэ.

Мүнөө ондоо юумэн тухай -
Мингэд гэнэн басаган тухай,
Золгооб гэнэн хараса тухай,
Золтойб гэнэн шарай тухай

Гүндүү сагай
шарай шэртэн,
Тэбдүү байдал дошхорно.
Тэнхээ алдаа
намай ээрэн,
Тулуур тулгым шобтолно.

Хэлэхэм -
Хэдыш дутагдалаа мартахам!

Харахан нүдэнэйш харааһаа
нолирой мултархы

тодоходоо,
Зэргэлээ бэеынш охинһоо
Зэрэлгээ халман ногтоходоо,

Холхи, нула
хоһон амитад
Хэлээ дэлгээд мэхэрнэ.
Сэдхэл гэнтэ

Дундахан, дундахан тухайгаа
дуулаш дуран дууһана.
Ошоһон сагни дутуугаа
Онгилон хамаагүй шуулана.

Шуһа лэбшэн нэхэрнэ.
ЭРЬЕЖЭ ДАХИНАА

Хамагхан байдалай хойноһоо
hanaагаа зобоодог эжым тэрэ
буян

Дутаха -
Түхэрээн байдалай

эрьесэл тудаха.

Харижа дахинаа түрөөгүй наа,
нэрюухэн лэ байха даа
энэ дэлхэйн амин.

Дутаха -
Тэдэ хаанашье
шамайе отохо.

Дутаха -
Дундаршагүй гэхэдэ,
наһан удаха.

Амитан бүхэнэй хойноһоо
Эльгэээ зобоодог эжым тэрэ
уян

Дуһал дуһалаар
дээжэнь үдэхэ!
ГЭБЭШЬЕ

Эрьежэ дахинаа түрөөгүй наа,
Уйтайхан лэ байха даа
энэ дэлхэйн нүдэн.

Хүнэй тором дайрангүй,
Хаанаш ябажа шадабашье,
Өөрынгөө нэрэ унагаангүй
Үзэлши ябаад, гэбэшье.

Шэнжэтэйл юумэнэй
хойноһоо
Сэдхэлээ зобоодог эжым
тэрэ заяан

Хэнэйш дура гутаангүй,
Хэээш ябажа шадабашье,
Сэдхэлдээ хирэ шэнгэнгүй,
Шадалша ябаад, гэбэшье.

Бусажа дахинаа түрөөгүй наа,
Буруухан лэ байха даа
энэ дэлхэйн аян.

Хүнэй тором дайрангүй,
Хаанаш ябажа шадабашье,
Сэдхэлдээ хирэ шэнгэнгүй,
Шадалша ябаад, гэбэшье...

ДУТАХА
Дутадаг хэн нэгэ дуһал -
Диилэхэ гэнэн хүсэн, сухал.
Зориг хүрэхэгүй, зүрхэн,

Дамдинцоогийн
СОДНОМДОРЖ

ЖИГМЭД
ТОГМИД ХОЁР

Жигмэд Тогмид хоёр
Жэмэстэ хамта ошобо.
Уулын модондо ошоод,
Уридан түүхэ болобо.

Хара, сагаан зүхэтэй
Ямаршы тугал яахань нэм?

Бумын Гунгар
Зальбарал

Түрүү буурал ууланууд
Тэнгэрийн нараңда
Зальбарна.
Тэбэридэ багтахагүй модон
Тэмүүлжэ баһа зальбарна.

Бага һабатай Жигмэд
Түргэлэ гэжэ бардаба.
Томо һабатай Тогмид
Һүүлдэхэм гэжэ һүрдэбэ.
Түүһээр байгаад Тогмидой
Һабань дүүрээд эрбэ.
Эдигээр һуугаад Жигмэдэй
Гэдэһининь дүүрээд эрбэ.

Хуурай сайдам губида
Хургалжын бутэ зальбарна,
Хурган сагаан үүлэнһээ
Хура хүдэи зальбарна.

Түбдэнсүрэнгийн
Жамьянсүрэн
ТУГАЛ

Хара үнэнэй түлэхэдэ,
Сагаан тугал түрбэл даа.
Сагаан үнэнэй тугалахада,
Хара тугал гараал даа.

Буурал эмгэй гэртээ
Бурхан тахилдаа зальбарна,
Бусад олоной заяанай
Буурахагүйе даадхана.

Хани эжэлээ мүргэдэг
Хажар зантай бэшэл хаа,

Би харин хүнүүдтэ
Бэшэржэ хүгэдэн
Зальбарнаб.

Бэе бэеэ хайрлахын
Бэлгэ дэмбэрэлдэ этигэнэб.

*Хургалжа - үндэһинһөө, энэ хүмүшэрлэн ургадаг нэгэ жэлэй
ургамал, хура бороотой жэлдэ 30-45 сантиметр, гантай сагта 5-
5 сантиметр үндэр болодог. Жэжэ ба томо малай һайн тэжээл
болодог.

Митио Куси

ГАНГА ЖАЛГА

Сэдхэлэйм оёрто
Шиний орхинон аялга
Хабартаа гэнтэ
"Хан" гэжэ ханхиннаад,
Мүнөөшье болотор
Мүрэн Сүхын эрье руу
Ходол далан
Холоһоо намай уряална.
Хонгор наһанайм
Хонхо сээгүүд хагдараа.
Болбосон сагай
Болдог дошонууд угтажа,
Ганга жалгын
Гашуун үрмэдэһөөр
хангалтан,

Одо мүшэээ алдажа,
Олоной дунда
Омог зүрхэм хашагдаа.
Абарал угы
Ангама бүгшэм үе саг
Аяга дуунайм
Амаргал дээрэ зангирба.
Морин хуурайм
Модон хуурай
Модон можо хамхаржа,
Арбан хэсэм
Арбан тээшээ хангирба.
Шэнэ сагай
Шэрэм агтада шэлжэрэ гээд,
Ажабайдалай
Аса халаа шэнжэлэ гээд
Зарлиг буужа,
Залуу зүрхым нэргээсэ,
Залиран алдаһан
Заяанайм согы дэгжээбэ.

1970 оной апрель

Арадай аман зохёолой абдарһаа

ХАБАТА ХАСАРАЙ ДОМОГ

дайралдажа үхэбэ, харин уули
шубуун амиды гараба.

Эзэн Чингис хаан ехэ
халаглажа: "Ши ехэ зүншэ
бэлигтэй шаазгайе алажа, ёртой
муе табибаш, минни зарлигыё
буруушаабаш", - гээд, доодохи
арадтаа хандан: "Хабата
Хасарые хулигы!" - гэхэдэнь,
тэдэнь Хабата Хасарые
моринһоонь татажа буулаа,
хуурай худаг малтаад, зуун
хоногоор хаажаржиба.

Чингис хаан урмагүй бусаба.
Ерэхэдэнь, Ехэ хүрэнэйнь олон
түшэмэд жанжан зэргээр
урагшаа дабшан: "Эзэн Чингис
хаан гэгээнтэн, Хабата Хасарые
үршөөн табиит", - гэжэ гуйба
ха. Чингис хаан: "Сэрэгтэ
нааданай үгэ үгы юм. Саазын
дүрим би тогтоогооб. Минни
дүүгэй саазыем эбдэхэдэнь, би
ондоогоор шидхэхэбэл, олониие
дахуулжа ябажа ябаха аалби?
Таанад олоороо ехээр бү
үгэлэгтэй!" - гэжэрхихэдэнь,
жанжан түшэмэлнүүд хэды
гайхабашье, хэлэхэ үгөө
олобогүй.

Шарай гол тэрэ үедэ Муна
уулын Монцог хушуунай
баруун-хойгуур урдажа байһан
гэдэг. Урдажа байһан голой саада

эрьдэнь нэгэ хара һамган байна,
тэрэнэй хажууда нэгэ
хараалһан һууна. Үдэр бүри
Шарай голой уһыё шаһагаар
удхаад, һамаржа байгаад,
сэржэм үргэжэ, тэнгэрийн
сэрэгтэ эсэргүүсэн: "Сартууд
дайгаар орохон", - гэжэ
хаража, хараал зүхэл табижа
байдаг байба ха. Тэрэ
хараалһаань боложо, элдэб үгэ
гаража, үбшэн тахал дэлгэржэ,
сэрэгшэдэй сэдхэлые ехээр
муудхааба гэжэ Чингис хаан
мэдээд: "Тэрэ муу хараалһадые

оложо харбагты", - гэжэ захирба.
"Сэрэгүүдэй хэдышыё харбаханда,
бэедэнь хүрэнгүй", - гэжэ
Чингис хаанда мэдүүлэхэдэнь,
Чингис хаан ехээр халаглажа,
яаха бэлэй гэжэ бодомжолһоор,
өөрөөл харбаха гэжэ байхадань,
жанжан түшэмэлын хоризо:
"Хабата Хасараар харбуулбал,
заатагүй бүтэхэ", - гэжэ
айладхаба. Чингис хаанай
тэрэтай ялада байна гэхэдэ, олон
түшэмэлнүүд айладхаба:
"Сэрэгтэй жама ёһондо ялада
һуугшадыё тайлажа болоно".
Чингис хаан: "Хабата Хасарта
дуратай таанадай хэлэһыё
зүбшөөнэб", - гэбэ ха.

Хабата Хасар зуун
хоногойнгоо ялын ерэн үдэр
һууһанаа, худагһаа гаража,
эзэнэй хэшэгтэ мүргэн,
харбаһуу гээд харбаха
болоходоо, номоо диилэжэ
цадабагүй. Удаан сагта худаг
соо һууһандаа тамир шэмэгүй
болоһон байба. "Зуун хара
хониной шүлэ уулгажа,
тамирыень хүсөө", -
гэлсэхэдэнь, хаан зүбшөөбэ.
Зуун хара хониной шүлэ уужа,
Хабата Хасар тамир тэнхээ
ороод, Муна уулын шара орой
дээрэ гаража, һараһалан байжа

хаража үзөөд, һадагаа дэлижэ,
зэбээ табихадаа, үглөөнэй улаан
наранаар номоо онолжо, үдэшин
нара оролгоһоор харбахадань,
сартуулай хара һамган хара
хараалһан хоёрой үбсүү руунь
орожо шаагдашаба. Гараһан
шунаниинь Шарай голыё
булангиртуулжа, удаанаар
урдаба. Сартуулай хара
хараалһан бодохо гэжэ
хажуудаа байһан хамхууһаа
татахадань, хамхуулын
үндэһөөрөө таһаршаба.
"Ургахаараа урга, угаараа эргэ!",
- гэжэ хараһандань, хамхуул
үндэһөөрөө таһардаг болоһон
гэдэг.

Хараалһанай хажуудаа
байһан Лууһаа татаад бодохо
гэхэдэнь, тэрэнь шэргэлшэбэ.
"Түрэхөөрөө түрөөгүй. Түрэл
утсаанһаа таһараарай", - гэжэ
хараһандань, Луу түрэхөө
болиһон гэдэг.

Гартаа адхаад байһан шаһагаа
ара руугаа шэдэһэн уулан
Шаһагын уула гэгдэдэг болоо
ха. Шаһагаар уһаа сасаһандань,
Монцог уулын ойгуур урдаһан
Хатан голой гараһан газарын
хаанаш байһаниинь
ойлгогдодоггүй. Хара хониной
шүлэ уужа, шадал ороһон гэжэ
мэдээд: "Хараһаараа харла, зуу
бү хүрэ", - гэжэ хараһаниинь,
хара хониной хүрэгтөө зуу хүрэжэ
ядадаг юм.

С. БАХЛАЕВ
Монгол арадай домогһоо
буряадшалба.

денжапо

МРЦН
ЕСЭ

р бурхад
хэмжээтэй
урлагдабад
ийгээр
суурхаба
өшье бэшэ,
өн сагта
яад орондон
им урашууа
р бүтээгдэ
н бөтэй,
айхан

шарайтай
Майдарин
дасанууд
йһан
намтартай
н доһолго
намаргаана
та
ндаргадажа
н бэнуудын
гөөр хаягда
р хушагдаа
үй
Майдарин
нэй дунда
ндуухагаа
бэлэжэ,
сэдэ морило
ухайнь
араашань
жа магадгүй,
тойродог
харгытай
эй нараншы
дахаяа
болибошыё,
хэ
бисууртай.
ий Буряадтам
дахинаа
бусахал.

ни хурса
элшэтэй,
ноошыё
эршэтэй,
харбаба,
гаһа
дайраба.

одэдни
хоншыё наа,
н байгаа
даа.
д зоной
дундаһаа
мни шадаа.
Очиров

АА
ТАЙ

э намайа
бөөмэйлэ
о шэнгээ
абала
и намдаа
хайратай.
эда
сэдхэлэй
жэ уужам
болгоһон
намдаа
хайратай.
гыда
ханиһань,
ым
ар зэһэнэ
м намдаа
хайратай.
идэ нэрэ
рлуулжэ
хиндэ
өө ябаһа
ануудын
хайратай.
ндажа,
үндыһэн,
одоодоо
дэлгэдэ
ндаа
хайратай.
хэдэг
й тэрэ
нэгэ
хайратай.

Тэрэ үедэ зунай аяма халуун
байба. Нэгэ үдэр эзэн Чингис
хаанай зуун түшэмэл сэрэгтэй
Муна уулыё тойрон, Монцог
уулуугаар ан агнан ябатар,
хуурай хажуугаар нэгэ уули
буруун дуугаран, нидээд
үрбэ. Хаанш цосоо жэхыжэ,
зуун юумэн болохон гэжэ
дэглэбэл, дахалдан ябаһан дүү
Хасарай: "Харба!" - гэжэ
харба. Хабата Хасар ахынгаа
харбагаар хүбшэ номоо табижа
харбахадань, хажуудань нэгэ
харбагай гаража ерээд, зэбэдэнь

Байгал шадарай нютагүцүдта

СЭДЬХЭЛ БАЯСУУЛМА ЧУЛЗАЛГА

Байгша оной январин 20-ной үдэр Буряад Республикын соёлой министр Геннадий Струбинов Зүүн Сибириин гүрэнэй соёлой болон искусствын академин театральна факультедэй буряад студийн оюутдагтай уулзаба. Тус академин ректор Р.И.Пшеничникова, багшанар, Россин Федерациин арадай артист Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрай ахамад режиссероор 18 жэлдэ аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилхэн Ф.С.Сахиоров, искусствын факультедэй декан С.А.Добрынин, Россин Федерациин арадай артистка Л.И.Егорова, Россин Федерациин арадай артист, академическэ театрай директор М.Х.Жапхандаев, министрствын харюусалгата хүдэлмэрилгшэд энэ уулзалгада хабаадаба.

инимэ баяртай мэдээсэл дуулгаба:
- Актерой мэргэжэл хүшэршье, хүндэтэйшье мэргэжэл, хуралсал, оролдолгоһоо гадна түрэхын бэлиг хэрэгтэй гэжэ мэдэгты. Ажабайдалда, хуралсалда ушархан бэрхэшээлүүдые өөһэдынгөө хүсөөр дабажа, гаталжа хурагты. Хүсэл эрмэлзэл хоёроо элсүүлжэ шадабалтай, саашанхи ажалдатнай тухатай байха. Багшаяа, бэе бээе хүндэлжэ хурагты. Сүлөө сагай хэр бага байбашье, танай хуралсалтай дүтөөр танилсахые оролдохоб. Хуралсалдаа һайн дүнгүүдые туйлаһан хэн нэгэндэтнай өөрынгоо нэрэтэ стипенди олгохо хүсэлтэйб.

Министр Г.Струбинов энэ уулзалга нээхэдэе ингэжэ хэлэбэ:
- Хүндэтэ оюутад, түрэл театраймнай ерээдүйн халаан, Танине амжалтатайгаар дабаһан түрүүшынтай сессийн дүнгүүдээр амаршалнаб. Манай буряад драмын академическэ театрай хэдэн үе артистнуудай 3 бүлэг Ленинградта, 2 бүлэг Владивосток хотодо хураһан байна. Мүнөөнэй хүшэр энэ үедэ театрай залуу халаанине ондоо городто эльгээжэ хургаха гэшэе тон хүшэр болонхой. Ушар нимэһээ театрай хүтэлбэри энэиние мэдэржэ. Зүүн Сибириин гүрэнэй соёлой болон искусствын академин дэргэдэ буряад студи нээхэ асуудал шийдхэдэ, бэлгитэй хүбүүд, басагадые элирүүлхэ талаар эмхидхэлэй горитой хүдэлмэри ябуулаа гээд онсолхо шухала. Танай хуралсалда, ажабайдалда али болохоор тухалха хэрэгтэ Соёлой министрствын хүтэлбэри, мэргэжэлтэд ханалаа табиха гээд найдуулнаб. Гурбадахи курсые эрхимээр дүүргэһэн хүбүүд, басагадыетнай оронойнгоо мэдээжэ театруудта эльгээжэ, богони болзорой хуралсал эмхидхэхэ хараатайбди. Танһаа эрхим дүнгүүдые хүлээнбди.

Зүүн Сибириин соёлой болон искусствын академин ректор Р.И.Пшеничникова, искусствын факультедэй декан С.А.Добрынин гэгшэд оюутдаа баһа амаршалаад, хуралсалдаа ханамжатай ябахыень хүсэбэ.
Удаань оюутдагтай зүгһөө Сэнгэ Ломбоев, Владислав Гармаев, Валя Гасанова гэгшэд зааж байһан багшанартаа, сэдьхэл хүдэлгэмэ энэ уулзалга үнгэргэһэн Соёлой министрствын хүтэлбэригдэ баяр баясхалан хүргөөд, өөһэдынгөө хэдэн ханамжануудые хэлэбэ. Репетицэ хэдэг класста хүшэгэнүүд, хүгжэмэй түхээрэлгэ хэрэгтэй, прожектор тодохоо дурадхалуудые оюутад хэлэбэ.

- Амаралтаһаа ерэтэртнай хүгжэмэй асуудал шийдхэгдээд байха, - гээд Г.Струбинов оюутадые найдуулба.
Уулзалгын түгэсхэдэ Соёлой министрствын таһагые даагша Д.Б.Сангажапова уулзалгада хабаадаһан 23 оюутанда мүнгэн бэлэг барюулаа. Республикын Соёлой министрствэдэ болоһон түрүүшын энэ уулзалгаар урмашаһан театраймнай залуу халаанай дунда Буряадаймнай ерээдүйн ододшые ябанал даа гэжэ бодоходо, омогорхомооршые байба.

Удаань соёлой министрэй орлогшо А.М.Майорова оюутадые нэрэ, обогоорнь дууджа, суглаарагшадтай танилсуулба.
Уулзалгын үедэ багша Ф.С.Сахиоров, Л.И.Егорова амаршалгын үгэнүүдые хэлэбэ. Жэжээнэ, Лариса Егорова үгынөө түгэсхэдэе

Д.ХУБИТУЕВ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Оюутад уулзалгын үедэ.
Г.САМБЯЛОВАЙ фото.

ОРЕО БАЙДАЛНАА ГАРАХЫН ТУЛА

Наяхан Улаан-Үдэ хотодо Эдиршүүлэй, уран бэлигэй ордон соо республикын хургуулинуудай, ажалша коллективүүдэй түлөөлэгшэд сугларжа, мүнөө үедэ эрдэм хуралсалда тохөөлдоһон орео асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Тус суглаанда Буряад Республикын Арадай Хуралай, республикын Правительствын түлөөлэгшэд

хабаадажа, энэ орео байдал гарахын тула ямар хэмжэе ябуулгануудай хараалагддаг тухай суглаарагшад тодорхойгоор хоорондоо үгэлэ. Эрдэм хуралсалдай хүдэлмэрилгшэд профсоюз буруушаалай Бүхэроссин хэмжээ ябуууу дэмжэжэ байһанаа мэдүүлбэ.

НЮТАГАЙМНАЙ ХУБҮҮНЭЙ АМЖАЛТА

Улаан-Үдэдэ тоонтотой Денис Абашеевэй шатарар туйлаһан амжалтанууд тухай республикын газетнуудтэ хирэ-хирэ болон лэ бэшэгдэнэ. Росси гүрэнэй физкультурын академинин 3-дэ курсын оюутан Денис Абашеев шатарар насхоорондын мастер норматив хоёрдохие дүүргэбэ. Ороной шислэм хотын оюутан дунда шагараар болоһон мурьсоонүүдтэ Денис хоёр дахь шалгаржа, 2-дугаар чемпион болоһон юм.

БУДДЫН ШАЖАН НУРГУУЛИДА ЗААГДАХА ГҮ?

Заатагүй заагдаха ёһотой гэжэ тус асуудалда хамба лама Д.Аюшеев харюусана. Харин Эрдэм хуралсалдай министр С.Д.Намсараев буддын шажанине хургуулида зааха эрхэ мүнөөнэй хууляар үгтэнгүй гэжэ баримтална.
Эдэ ханамжанууд январин 21-дэ хотын захиргаанай байшан соо болоһон "Дүхэриг шэрээ" дээрэ хэлэгдээ юм. Эмхидхэгшэдынь Россин Буддын шажанай Заншалта Сангха, Буряад Арадай Конгресс болоно. Тэрэнэй темэнь "Буддын шажан ба хуралсал" гэжэ тодорхойлогдоһон байна.
Мүнөө хэлсэгдэжэ байһан асуудал Россидэ тон шухала гэжэ Далай ламын шажанай түлөөлэгшэ Д.Тинлэй

тэмдэглэбэ. Гэбшье ганс суглаагаар хивээрлангүй "Буддын шажан ба хуралсал" гэхэн гаршагтан проек бээлүүлхэ тусхай бүлэг байгуулаад, хүдэлмэреэ эхилдэ хэрэгтэй гэжэ Далай-ламын түлөөлэгшэ ханамжалаа.
Философин эрдэмэй доктор И.С.Урбанаева ВАРК-ын вице-президент Б.Д.Баяртуев, Ивалгын дасанай дэргэдэки шажанай дээдэ хургуулиин ректор Б.Очиров, лицей интернадай директор Ж.Б.Санжиев, Хэжэнгийн аймагта буддын шажан заадаг багша А.Стрелков, Правительствын таһагые даагшэ В.М.Алексеева болон бусда хоорэдөөндэ хабаадаа.
Н.БАДМАРИНЧИНОВ.

ҮНГЭРЬЭНӨӨ ДУРСАН...

Забайкалин ГОК-ой байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн баяр Новокижингинск поселогот тэмдэглэгдэбэ. Урдандаа Хэжэнгын аймагтай "Первомайский" совхозой отделени байһан Вознесенск гэжэ багахан тосхой хажуудахи хадануудта ороной оборонно промышленностьда үргэнөөр хэрэглэгдэдэг хоморой шухаг металлнуудай эхлэтшэ жара, дала гаран онуудаар ашаглагдажа эхилхэн юм.

Эгээ энэ үеэр Вознесенск тосхойноу нуури дээрэ болбосон түхэлтэй поселок баригдажа захалһан, мүн үйлдэбэриньшье хараа байса түргөөр хүгжэжэ эхилхэн түүхэтэй. Дэлгүүрэй харилсаануудай хубилалтанууд эндэхи горнягуудай ажабайдалда, үйлдэбэригдэ доройтоглын нүлөө мүнөөшье үзүүлдээр. Энэ бэрхэшээлтэй байдалһаа мултархын тула руднигай директор О.Силаковой, поселогот захиргаанай толгойлогшо С.Барановой оролдолго, үүсхэлые тэмдэглэлтэй.

Һайндэрэй үедэ үйлдэбэринин ветеранууд В.Костиков, В.Демидов, Г.Дианов болон бусад олон нүхэдүүдтэ дурасхаалай бэлэгүүд барюулагдаа.

С.БАТУЕВ.

ЁНОТОЙЛ ШАХАМАЛНУУДЫЕ ТЭЖЭЭНЭ

Мяханда худалдагдаха үхэрнүүдые тус бүридэнь 350-400 килограмм шэгнүүритэй, эрхим тарган болгожо, үүсэлхэдэ, ехэшые, һайншые шанартай мяхан абтаха ха юм даа. Мүн мяханиньшье үнэ сэндэ хүсэд хүрэхэ байна.

Тиймэһээ Оёорой совхозойхид мяханда худалдагдаха үхэрнүүдэ заатагүй һайнаар шахажа, шэгнүүри ехэтэй, тарган болгожо, үүсэлгын пунктда тушаана. Эндэ мүнөө 450 буруу, хашарагууд, 225 толгой шахамал үхэрнүүд дулаан һайн байрада байлгагдажа, үбнэ тэжээл садатарынь эдээлүүлэгдэнэ гэшэ. Дүршэлтэй бэрхэ малшад А.И.Саликов, Б.Г.Цыбикжапов түрүүтэй 6 хүн эндэ хүдэлдэг юм. Үхэр бүхэнэйнгөө шэгнүүриие сүүдхэдэ дунда зэргээр 700-800 граммһаа доошо бэшээр нэмээнэ.

- Малшаднай шахамалнуудай шэгнүүриие һайса нэмээһэнэй зэргээр түлөөһэ абадаг юм. Малшан бүхэнэй харын саин 600-700 мянган түхэригһөө (хуушан мүнөөр) доошо ородоггүй. Нёдондо жэлэй һүүл багаар 190 шахамал үхэрэй мяха Улаан-Үдын АВРЗ-гэй хүдэлмэрилгшэдтэ ашажа ябуулаа һэмди. Юуб гэхэдэ, бидэ энэ предпратийн хамһабарийн ажахы ха юмбиди, гэжэ зоотехник Ц.Е.Ж.Цыбикжапов хоёрэнэ.
В. ДАМПИЛОВ.

Зэдын аймаг.

“БУАХАЙ БУЛШАНГААР” ГЭДЭГТЭЯ...

Үнгэрһэн долоон хоногой туршда республикын дэбисхэр дээрэ гэмтэ 438 ябадал гаргагдаһан, тэдэнэй 290-ниинь халуун мурөөрнь элирүүлэгдээ гэхэ гү, али 66,2 процентдэ хүрэбэ. 8 алуурай 6-ниинь, хүнэй бээдэ хүндөөр хоро хүрэгхэ 16 ябадалай 15-ниинь, 188 тонуулай 88-ниинь, тэрэ тоодо хүнэй гэр байра тонохо 82 ушарай 38-ниинь, хулиган ааша гаргаха 30 үзэгдэлэй 25-ниинь, эхэнэрые хүсөөр эдлэхэ 1 ябадал (эдыл байгаа) элирүүлэгдэжэ, мурдэлгэ хэгдэжэ байна.
Хүнэй автотранспорт хулгайлха 6 ушарта 2 машинаны олодо. Наркотическа бодосуудые хуряжа абаха 31 үзэгдэл дайралдаба. хуули бусаар буу хадагалжа байһан 17 хүн элирүүлэгдэбэ.
Энэ хугасаада республикын харгы замууд дээрэ болоһон 17 гэнэ усалда 1 хүн һаһа бараһан, 16 хүн гэмэлтэе. Болоһон 14 түймэртэ 4 хүн хосороо. Үнгэрһэн сагта 13 хүн бээдэе гар хүрэбэ, 8 хүн хураггүйгөөр үгы болоо. Нийгтын гажуудтай бололгүй ябадал гаргаһан 623 хүн, бүлэдөө хэрүүл үүсхэһэн 108 хүн, хуулиин һаһа гүйсөөгүй 108 үхибүүн милициин хүдэлмэрилэгшэдөөр баридаба. Мүн үнгэрһэн долоон хоногой туршда хотын тэлэрүүлгын газарнуудта 411 хүн ороо.
МВД-гэй хэблэлэй албан.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

<p>Редактор А.А. АНГАРХАЕВ.</p>	<p>Манай адрес:</p>	<p>Газетэ хэблэлэй 1 хуудан хэмжээтэй. Индекс 50901. Хэбэ: 3650. Хэблэлдэ тушаалдан саг 17.00.</p>	<p>"Республиканска типография" үлэни АО-до газетэ хэблэлдэ Директорийн телефон: 21-40-45. Б-0079-дхи номертой оор бүрдхэлдэ албанхай Заказ № 8265.</p>
<p>РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: Б.М.Ж. БАЛДАНОВ (редакторай орлогшо), Г.Х.ДАШЕЕВА (редакторай орлогшо), Б.В.ГЫНДЫНЦЫРЕНОВ (харюусалгата секретарь), А.Г.ЛУБСАНОВ (Буряад Республикын Правительство), Д.Д.СУНДАРОН (Буряад Республикын Арадай Хурал), таһагуудые даагшад: Ц. Ц. ДОНДОГОЙ, С. Д.ОЧИРОВ, Н.Д. НАМСАРАЕВ, Т.В.САМБЯЛОВА; В.И.ПИНТАЕВ (хэблэлэй директор), М.Д.НАМЖИЛОВ.</p>	<p>670000, Улаан-Үдэ, Каландаршвилини үйлэс, 23. "Буряад үнэн" газетын редакци.</p>		
<p>Редакциин телефонууд: редакторай - 21-50-96, присемнын - 21-54-54, редакторай орлогшонорой - 21-68-08, 21-64-36, харюусалгата секретариин - 21-50-52, секретариатай - 21-50-52, таһагууд: үндэһэтэй болон политическэ асуудалуудаар - 21-55-97 (даагшань), 21-61-35, 21-34-05, экономикын - 21-63-86, 21-64-35, соёлой болон түүхын - 21-60-21 (даагшань), 21-57-63, залуушуулай, оюутдагтай ажабайдалай болон олонийтын хүдэлмэринин - 21-54-93 (даагшань), 21-69-58, мэдээлэй болон сонсохолой - 21-62-62, 21-67-81, корректорунууд - 21-33-61, компьютерна тубэй - 21-66-76. "Бурятия" хэблэлэй телефонууд: директор - 21-49-94, бухгалтери - 21-23-67, вахта - 21-60-91.</p> <p>Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, нютагай нэрлүүдүн бэшэлые хэзэгайруулаһан ушарта авторнуудын харюусалгатай. Редакциин ханамжа автарайхитай адн бэшэ байжа магад.</p>			